

DR. DÁVID LÓRÁNT

Turizmológia

Michalkó Gábor: *Turizmológia*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2012, 266. o.

Michalkó Gábor a hazai turizmuskutatás és -oktatás emblematikus alakja, korábbi munkái jól ismertek az oktatók, a diákok és a gyakorló szakemberek számára egyaránt.

Turizmológia c. kötetének főbb eredményei a következők:

- A feldolgozás átfogó szemlélete és esettanulmányokkal alátámasztott mondanivalója: rendkívül sokoldalúan mutatja be a turizmus legalapvetőbb összefüggéseit és kölcsönös összefüggésrendszerét.

- A tankönyv gyakorlati, alkalmazható ismereteket közöl, de a tapasztalatokat stabil elméleti keretekbe is foglalja. Ez nagyon hasznos, hiszen a gyakran előforduló, közismertnek tűnő fogalmak többféle értelmezést is kaphatnak.

- A szerző szakirodalmi ismerete átfogó, szerteágazó felfogása beleillik a nemzetközi irányzatokba.

A *Bevezetés*ben Michalkó áttekinti a turizmus hazai oktatásának és a kapcsolódó tananyagoknak a hazai mérföldköveit. Csak egyet tudok érteni a szerző címválasztásának indoklásával: a turizmussal kapcsolatos tudományos igényű gondolkodás tudatosítása nagyon fontos feladat számunkra.

A *turizmus tudományos értelmezése* címet viselő fejezetben a szerző felhívja a figyelmet a turizmus esetében az interszektoralitás fontosságára. A tudományokon átívelő turizmuskutatás kapcsán értékeli annak multidiszciplináris és transzdiszciplináris korszakait. Utóbbival kapcsolatban helyesen mutat rá arra, hogy napjainkban a turizmuskutatók már egymás – olykor különböző tudományágakban elért – tudományos eredményeit is felhasználják és hasznosítják. Érthetően és meggyőzően mutatja be, hogy a turizmus tudományos kutatása alapvető fontosságú a gazdaság és a társadalom számára egyaránt, amelynek eredményeit az esettanulmányban szereplő módon a turisztikai tanácsadók is felhasználják.

A *turizmus kategorizálása* című fejezet nagy szakmai adósságot törleszt. Szabatos definíciókkal és meghatározásokkal tesz rendet ezen a területen. A turizmus fajtáinak, formáinak és típusainak rendszerezését a szerző logikusan és a laikusok számára is közhírtően végzi el. Így jutunk el a luxusutazások mindenki által vágyott, esettanulmányban szereplő kategóriáig.

A turisztikai kereslet tényezői fejezetben több újszerű elemmel is találkozhatunk. A motivációk esetében a szerző rámutat arra a kapcsolatra, ami a szükségletek hierarchiája és a turizmus között van. Michalkó közérthetően magyarázza el az utazások indítékai közötti elkülönítést, a fiziológiai, a szociokulturális és az egzisztenciális tényezőket. Az utazást gátló tényezők bemutatása is fontos tartalmi eleme ennek a fejezetnek. A szabadidőipar, a jövedelem és a szocializáció kérdésköreinek beemelése tovább gazdagítja a kötet mondanivalóját. A világjárás és a világlátás különbségeit taglaló esettanulmány is érdekes színfolt a kötetben.

A turisztikai kereslet megtestesítője: a turista című fejezetben a szerző több szempontból végzi el a turisták tipizálásának nem könnyű feladatát. A turisták tevékenysége, viselkedése, magatartása, szokásai mind-mind fontos részletei a működő rendszernek. A fejezet esettanulmánya a turistákkal való megkülönböztetett bánásmód jelentőségét emeli ki.

A turisztikai kínálat struktúrája című fejezetben a szerző a turizmus feltételrendszerét, biztonságfaktorait, a fogadókészség szerepét, valamint a fogadóképesség elemeit részletezi. A fejezet esettanulmánya a repülésbiztonság témáját elemzi.

A turisztikai kínálat központi eleme: a vonzerő című fejezet bemutatja annak széles körű értelmezési lehetőségeit. Új elemnek tekinthető a vonzerők összetevőinek a bemutatása és a turisztikai vonzerők genezis szerinti csoportosítása. A korábban széles körben használt univerzális vonzerő helyett a szerző a globális vonzerő használatát tartja indokoltnak, helyesen. Az esettanulmány a turisztikai vonzerőfejlesztés gyakorlatát mutatja be.

A turizmus infra- és szuprastruktúrája fejezet az alap infrastruktúra bemutatásával kezdődik. Nagyszerű gyakorlat folytatódik a könyvben, hiszen a 3K-modell bevezetése (közlekedés, közmű, kommunikáció) a tanulók és hallgatók számára megkönnyíti a memorizálást. Az elsődleges és másodlagos szuprastruktúra bemutatása nélkülözhetetlen eleme egy alapozó tankönyvnek. Az esettanulmány egy gasztronómiai csoda, Náncsi néni vendéglőjének a bemutatása.

A turizmus mint rendszer fejezet kezdő ábrája önmagában is érthetővé és értelmezhetővé teszi a fejezetcímben foglaltakat. A turisztikai piac működése és a turizmus környezetének bemutatása a turisztikai desztináció földrajzi értelmezésével zárul, az összefoglaló ábra nem hagy kétséget az olvasóban a lényegre illetően. Az esettanulmányban a Harkányi Turisztikai Egyesület igen komplex tevékenysége kerül bemutatásra.

A turizmus fejlődéstörténete I. és A turizmus fejlődéstörténete II. (korunk turizmusa) című fejezetek a történeti áttekintés hálás feladatát vállalják fel. Az olvasó számára itt eleve- nednek meg a letűnt idők máig izgalmas turisztikai mérföldkövei, így nyernek értelmet a történeti földrajz, a turizmusföldrajz, a történelem, a politika és még számos más tudomány izgalmas megállapítása. A Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum, valamint a statisztikai adatgyűjtés részletei a lehető legjobb választást jelentik esettanulmányként.

A turizmus termékszemléletű értelmezése I. és A turizmus termékszemléletű értelmezése II. fejezetek a 4A-modell ismertetésével kezdődnek. A recenzió írója nem győzi hangsúlyozni ezeknek a modelleknek a fontosságát a tananyag elsajátítását illetően. Az egészség-, a konferencia- és a kulturális turizmus részletesebb bemutatását hazai zászlóshajó szerepük indokolja. A tevékenység-, csoport- és térspecifikus turisztikai termékcsoportok elkülönítése kiváltképpen indokolt. Az olvasónak talán itt támad kisebb hiányérzete, hiszen az egyes termékek részletesebb bemutatása is indokolt lenne. Igaz, ennek a kötet

terjedelmi korlátai szabtak határt. Így a termékfejlesztés aktuális trendjei alfejezet is mindössze két oldalra sikerült. Az egészségturisztikai termékfejlesztés és a Magyar Turizmus Zrt. tevékenységének esettanulmány szintű bemutatása színesíti ezt a nagyon izgalmas részt.

A turizmus hatásai címet viselő fejezet a jól ismert felosztást követi, a szociokulturális, gazdasági és fizikai hatások bemutatását végzi el. Utóbbi elnevezés ugyan meggyökeresedni látszik a hazai szakirodalomban, jómagam mégis a környezeti hatások használatát javasolom. A Hatásos hatások című esettanulmány Nyíregyháza turizmusban betöltött szerepét elemzi.

A Turizmuspolitika című fejezet a turizmus egyik legérzékenyebb és igen gyorsan változó részére tapint. A hazai politikum befolyásoló szerepének elemzése modern és naprakész. Az EU szerepvállalásának és jó gyakorlatainak bemutatása pedig különösen indokolt egy alapozó jellegű szakkönyv esetében. Az ausztriai esettanulmány hazánk egyik legsikeresebb turisztikai külpiaci tevékenységét mutatja be.

A Tervezés és fejlesztés a turizmusban című fejezet a tudatos integrált turizmus-tervezés, valamint a kutatás-fejlesztés-innováció-oktatás (K+F+I+O) négyes problematikáját és összefüggésrendszerét járja körül. Helyesen különül el a területi és létesítményszintű tervezés gyakorlata. A turisztikai desztinációs szervezetek (TDM-ek) szerepvállalásának elemzése pedig napjaink igen fontos kérdésére fókuszál. A VÁTI területi tervezésben és értékelésben játszott szerepének bemutatása érdekes színfolttal gazdagítja a kötetet.

A Felhasznált irodalom bőséges, aktuális és naprakész. A nemzetközi és hazai legfontosabb alpművek és egyéb tételek szinte kivétel nélkül szerepelnek benne, így ez a fejezet iránymutató bibliográfiaként is megállja a helyét.

A Mellékletben mindössze egyetlen táblázat, a turizmus statisztikai indikátorait bemutató egység szerepel. Talán a szövegközben vagy az esettanulmányban történő elhelyezés indokoltabb lett volna, mert az olvasó számára így kicsit „kiesik” a látómezőből ez a nagyon fontos elem.

Összefoglalásul a recenzor csak ismételni tudja a kötet hátsó borítón szereplő ajánlóinak (dr. Jancsik András, dr. Niklai Ákos) a véleményét: olyan stabil elméleti alapokon nyugvó, ám mégis gyakorlatias munka született Michalkó Gábor tollából, amely szakkönyvként és tankönyvként egyaránt megállja a helyét. Nagyszerű és izgalmas olvasmány, ugyanakkor minden turizmussal foglalkozó szereplő számára, akár oktatási, akár terepen mozgó gyakorló szakemberről van szó. A kötetet melegen ajánlom a felső- és a középfokú oktatás számára egyaránt. A könyvismertetés írója a régi egyetemi barátság jogán zárja recenzióját azzal a kicsit szubjektív, de szűkebb felsőoktatási berkekben jól ismert szlogennel, miszerint Michalkó Gábor e kötet esetében is megfogadta szigorú főiskolai tanszékvezetője mára legendássá vált örökérvényű tanácsát: „jót kell írni”.